

Afet Sonrası Sosyal Hizmet Uygulamalarında Etik Hususlar

Ethical Issues in Post-Disaster Social Work Practices

Burak KÜSMEZ ¹,

ÖZ

Afetler, akut bir şekilde ortaya çıkabilen, maruz kalan insanların ve toplumların iyilik hallerini olumsuz etkileyen olaylardır. Sosyal hizmet meslek ve disiplini, afet sonrası uygulamalar yürütebilen ve bunu afetzedelerle doğrudan yapabilen ender meslek ve disiplinlerden biridir. Bu makale, afet sonrası uygulamaların niteliğini ve işlerliğini etkileyen, acil durumlarda göz ardı edilebilen etik hususları incelemektedir. Sosyal hizmet mesleğinin afetle olan ilişkisi açıklanmış ve sosyal hizmet uzmanlarının afet sonrası süreçte önemli görevlere sahip meslek elemanları oldukları vurgulanmıştır. Amerikan-Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği tarafından belirlenen etik sorumluluklar, sosyal hizmet meslek ve disiplininin uygulamalarında sıkça gündeme geldiği için bu çalışmada da etik çerçeve olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, afet sonrası durumda, afetzedelere sunulacak destekler ve yürütülecek mesleki uygulamalara ilişkin tartışmalarda bulunulmuştur. İnsanın onur ve değerinin gözetilmesi açısından oldukça önemli olan etik sorumluluklar, uygulamaya ilişkin nitelikleriyle de ön plana çıkarılmıştır. Bu makale, afet alanlarında görev yapan/yapacak sosyal hizmet uzmanlarının sahip oldukları bilgileri tazelemeleri ve hizmet alanlara yönelik korunması gereken değerlere ilişkin rehberlik etmesi amacıyla, uygulama-kuramın birbirinden ayrılmaz odağında kaleme alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Afet, Sosyal hizmet, Etik, Afetzede

ABSTRACT

Disasters are events that can occur acutely and negatively affect the well-being of exposed people and societies. Social work profession and discipline is one of the rare professions and disciplines that can carry out post-disaster practices and do this directly with disaster victims. This article examines ethical issues that may be overlooked in emergency situations, affecting the quality and operability of post-disaster practices. The relationship of the social work profession with the disaster is explained and it is emphasized that social workers are professionals who have important duties in the post-disaster process. Ethical responsibilities determined by the National Association of Social Workers were determined as the framework in this study as they are frequently brought up in the practices of the social work profession and discipline. In this context, discussions have been held regarding the support to be provided to disaster victims and the professional practices to be carried out in the post-disaster situation. Ethical responsibilities, which are very important in terms of protecting human dignity and value, have also been brought to the fore with their practical qualities. This article was written in the inseparable focus of practice and theory, in order to refresh the knowledge of social workers who are/will be working in disaster areas and to provide guidance regarding the values that need to be protected for those service-users.

Keywords: Disaster, Social work, Ethic, Disaster-victim.

Giriş

Doğal afetler, birçok yıkıcı etkiye sebep olabilmektedir. Afet sonrası sağlık, eğitim, gıda, su ve hijyen gibi çok temel olan hizmetlerin sunumu güçleşebilmekte ve bireylerin sosyal hizmetlere erişimi mümkün olamayabilmektedir (Mhlanga vd., 2019, s. 48). Sosyal hizmet, bir yardım mesleği olarak, oldukça eskiden beri kasırgalar, tsunamiler, depremler ve kar fırtınaları gibi doğal afetlerin yarattığı

¹ Dr. Öğr. Üyesi.-Yalova Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi/Sosyal Hizmet Bölümü, Yalova, Türkiye, burak.kusmez@yalova.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8914-5801

yıkıcı etkilerle mücadele etmiştir. Sosyal hizmet, özellikle afetlerin neden olduğu travmatik stres yönetiminde etkin rol almış ve kırılğan gruplara hizmetlerin ulaştırılabilmesi için çaba sarf etmiştir (Ku vd., 2009, s. 145). Sosyal hizmet, afet bölgesinin neredeyse her yerinde ve afet sonrası hizmetlerin her aşamasında yer alabilen ender mesleklerdendir (Yanay ve Benjamin, 2005, s. 271). Sosyal hizmet meslek ve disiplini, sahip olduğu değer temeli ile afet bölgesine önemli özellikler getirebilir. Mesleğin ezilenlerin yanında olan doğası, afetten olumsuz etkilenmiş ve yardım arayışında daha arkada olan kesime yönelik iyileştirici etkilerin artmasını sağlayabilecektir. Ayrıca afet sonrası duruma ilişkin araştırma yürütülmesi için sosyal hizmetin önemi büyüktür. Sosyal hizmetin hizmet alanlara yönelik empatik tavrı, araştırmaların yürütülmesini kolaylaştıracak, doğru ve yerinde uygulamaların hayata geçirilebilmesini mümkün kılacaktır (Bauwens ve Naturale, 2017, s. 99).

Afet yardımı, aciliyet ve ilişkili olduğu hizmetler nedeniyle oldukça karmaşık bir iştir. Sosyal hizmet uzmanları, bu karmaşık işlerin organize edilmesi, formülasyonu ve yönetiminden sorumlu önemli meslek elemanları olarak ön plana çıkmaktadırlar (Yanay ve Benjamin, 2005, s. 263). Sosyal hizmet uzmanları, afet sonrası yardımların yanı sıra psiko-sosyal desteğin afetzede hizmet alanlara sunulmasında da önemli rollere sahiptirler. Sosyal hizmetin özünde bulunan temel bilgi ve becerilerin afet sonrası sunulacak hizmetler için uygun oluşu, sosyal hizmetin afet sonrası önemini artıran diğer bir etkidir (Nikku, 2015, s. 601). Sosyal hizmet, afet sonrası yaşanan şoklar ve bu şokların neden olduğu olumsuz etkileri en aza indirmek için afetzede bireylerin var olan güçlerini kullanması ve böylece sürdürülebilirliği hedeflemesiyle de önemli bir meslek ve disiplindir (Mathbor, 2007, s. 366).

Sosyal hizmet uzmanları, mikro-mezzo-makro boyutlarda hizmet sunan, önemli meslek elemanlarıdır. Afet sonrası oluşacak tabloda mikro düzeyde sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanların afet hizmetlerine erişmesine yardımcı olabilirler. Mezzo düzeyde, arabuluculuk ve kaynaklarla buluşturma hususlarında destek sunabilirler. Bu aşamada, sosyal hizmet uzmanları haklarından mahrum edilmiş hizmet alanları belirleyebilir ve onların dezavantajlarını azaltabilirler. Makro düzeyde ise sosyal hizmet uzmanları, hizmet sunan kuruluşların organizasyonunda ve politikalarının belirlenmesinde aktif rol alabilirler (Zakour ve Harrell, 2003, s. 49). Sosyal hizmet uzmanlarının yapabileceklerini bunlarla sınırlamak mümkün değildir. Sosyal hizmet uzmanlarının, afet sonrası yaralılar ve vefat edenlerin ailelerini teselli etme, bölgenin ulaşım bağlantılarını yeniden kurma, afet hakkında bilgi toplama, kırılğan insanları tespit etme, hayatta kalanlar ile hizmetler arasında bağlantı kurma ve acil durum sırasında diğer gönüllüleri güçlendirme gibi hizmetleri sunabilmeleri söz konusudur. Sosyal hizmet uzmanları, nakit ödemelerin sağlanması, afetzedelere geçici barınma imkanı yaratılması ve hayatta kalanların intiharını önlemek için danışmanlık sunma gibi hizmetleri de erişilebilir kılabilirler (Javadian, 2007, s. 335). Sosyal hizmet uzmanları, yalnızca afetzedelere yönelik değil bölgede hizmet sunumuna gelen gönüllülerin organize edilmesinde de rol alabilirler. Nasıl ve nerede hizmet sunacaklarını bilemeyen gönüllüler için bir plan oluşturulması ve sahip olunan yetkinliklerin doğru şekilde kanalize edilebilmesi açısından sosyal hizmet uzmanlarının yapabilirlikleri önem arz etmektedir (Bliss ve

Meehan, 2008, s. 74). Sosyal hizmet uzmanları, afet sonrası eşitsizliğin derinleşmemesi için mücadele gücüne sahiptirler. Toplumdaki sosyal yapılara ve güç dinamiklerine hakim meslek elemanları olan sosyal hizmet uzmanları, en savunmasız kişiler için eşitliğin sağlanabilmesi ve uzun vadeli rehabilitasyonun mümkün kılınabilmesi için çaba sarf edebilirler. Afet sonrası işbirliği ve sosyal refahı hedefleyen sosyal hizmet mesleği, sosyal kalkınmanın tekrar sağlanabilmesi için geniş ve yetkin bir uygulama yelpazesine sahiptir (Das, 2020, s. 2461-2462).

Afet bölgesinin özelliklerini bilmek ve bu özelliklere göre uygulamalar tasarlayabilmek, sağlıklı ve doğru bir uygulama süreci için gereklidir. Sosyal hizmet meslek ve disiplini sahip olduğu kültüre duyarlı anlayış ile bunu rahatlıkla yapabilir. Bölge halkının kültürel özelliklerini bilerek onlara yönelik hizmetlerin doğru planlanmasını sağlamak, ivedi sonuçların alınması için önemlidir (Jang ve LaMendola, 2007, s. 314). Kültür duyarlı anlayışla bölgedeki yerel halkın güçlenmesini sağlamak ve kolektif bilinci uyandırmak, sosyal hizmetin afet bölgelerindeki eylemlerindedir. Bu, kültüre duyarlı sosyal eylem yoluyla, sosyal kalkınmanın inşa edilmesi açısından kıymetlidir (Hossain, 2012, s. 167). Ayrıca tüm bunları, eşitsizlik yaratacak bir şekilde hayata geçirmemek gerekmektedir. Sosyal hizmet uzmanları, sahip oldukları savunuculuk rolleri ile afetlerde hizmet alanların hak kaybı yaşamamalarına önem gösterirler (Pyles, 2007, s. 331). Sosyal hizmet uzmanları, sosyal yatırım, ekonomik katılım, politik güçlendirme ve insani yatırım alanlarının her birinde aktif rol alabilen bir meslek olarak sosyal adalet ve insan hakları temelinde sürdürülebilir hizmetler yaratabilirler. Tüm bunlar, afetlerde hizmet alanların iyilik halleri için gereklidir (Rapeli, 2017, s. 25).

Etik, ahlak ile aynı kökten gelen ancak ahlaktan farklı olan, “felsefe açısından ahlak” olarak tanımlanabilir. Belirli bir teoriye sahip olan etik, uygulamalı bir niteliğe de sahiptir. Bu uygulamalı niteliği, insani değerleri içeren tartışmalı hususlara çözüm üretmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla uygulamalı etiğin amacını, normatif düzeyden elde edilen bilginin problem çözme amacıyla uygulamaya aktarılması olarak ifade etmek mümkündür (Cevizci, 2012, s. 218, 250). Afet sonrası insanlara sunulan hizmetlerin etik açıdan uygunluk taşıması oldukça önemlidir. Afet sonrası sunulan hizmetlere ilişkin etik hususlar, uluslararası insani yardım kuruluşları tarafından da önemsenmekte ve gündeme getirilmektedir. Uluslararası Kızılhaç Komitesi [International Committee of the Red Cross (ICRC)], afet sonrası sunulan hizmetlerde etik hususlara dikkat edilmesi gerektiğini, belirlediği ilkelerle ortaya koymaktadır. Buna göre ICRC ve sivil toplum kuruluşlarının (STK), afet sonrası hizmetlerde dikkat edilmesi gereken etik hususlar şu şekildedir (ICRC, 1996):

1. İnsani zorunluluk ilk sırada gelir.
2. Yardım, alıcıların ırkı, inancı veya milliyetine bakılmaksızın ve herhangi bir olumsuz ayırım yapılmaksızın verilir. Yardım öncelikleri yalnızca ihtiyaç temelinde hesaplanır.
3. Yardım, belirli bir siyasi veya dini bakış açısını yaymak için kullanılmayacaktır.
4. ICRC, hükümetlerin dış politikalarının bir aracı olarak hareket etmeyecektir.
5. ICRC, kültüre ve geleneklere saygı gösterecektir.

6. Afet müdahalesi, yerel kapasiteler bağlamında gerçekleştirilecektir.
7. Programlardan yararlanan alıcılar, programların yönetimine dahil edilmelidirler.
8. Yardımlar, temel ihtiyaçları karşılamanın yanı sıra gelecekteki afetlere karşı savunmasızlığı azaltmaya çalışmalıdır.
9. ICRC ve STK'ler, hem yardım etmeye çalıştıklara kişilere hem de kaynak kabul ettiği kişilere karşı kendilerini sorumlu tutmaktadırlar.
10. Bilgilendirme, tanıtım ve reklam faaliyetlerinde afetzedeler umutsuz nesnelere değil, onurlu insanlar olarak tanınmalıdırlar.

Afet sonrası sunulacak hizmetlerde, ayrımcılık yapmama, zarar vermeme ve saygı gibi hususlar neredeyse tüm yardım meslekleri için ortak değerler olarak görülebilir. Ancak yardım sunumunda yer alan her profesyonelin, kendi mesleki etik kuralları çerçevesinde hareket etmesi beklenmektedir (Cooper vd., 2018, s. 433). Bu sebeple bu çalışmada sosyal hizmet meslek ve disiplinin sahip olduğu değer temelinde bir değerlendirme yapılmıştır. Sosyal hizmet meslek ve disiplini mensupları olan sosyal hizmet uzmanları, sahip oldukları niteliklerle afetzede bireylere sunulabilecek hizmetler için kilit yardım mesleği elemanlarıdır. Tüm bu uygulamaların sunumunda etik hususlara özen gösterilip gösterilmediği bir tartışma konusu olarak değerlendirilebilir. Bu makale, afet sonrası ortamda sunulan hizmetlerde yaşanan etik ihlallere değindikten sonra afetin yarattığı bunalım ve karışıklıklar nedeniyle göz ardı edilebilecek etik hususları incelemektedir. Etik ihlallerin tartışılmasında², Amerikan-Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NASW) tarafından belirlenmiş mesleki etik kodlar baz alınmıştır. Afet sonrası bu etik kodlara dikkat edilerek hayata geçirilecek uygulamalar her etik kodun altında değerlendirilmiştir. Son olarak, afet sonrası sosyal hizmetlerin sunumunda görev alacak sosyal hizmet uzmanlarının uygulamalarına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

1. Afetlerde Etik İhlaller

Afet sonrası hizmet sunumu, dikkat edilmesi gereken birçok unsur barındırmaktadır. Bu hususlardan biri olarak değerlendirilebilecek etik, hizmet sürecinde yararlanıcılara zarar vermemeyi ve koşulları daha da zorlaştırmamayı amaçlamalıdır. Ancak uluslararası yankı uyandıran ve büyük yıkımlar yaratan afetler sonrasında yaşanan birçok etik ihlal, yapılan çalışmalarca ortaya konmuştur. Sri Lanka'da 2005 yılında gerçekleşen tsunami sonrası sunulan hizmetlerde yararlanıcıların hissettiği damgalama, bu ihlallerden biridir (Commers vd., 2012). Harris (2006) de Sri Lanka'daki tsunami sonrası süreçle ilgili bazı etik ihlallere dikkat çekmiştir. Özellikle insani yardım kuruluşlarına bağlı profesyonellerin

---

² Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW), Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) ve Britanya Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (BASW) tarafından belirlenmiş etik kodlar da mevcuttur. Ancak bu çalışmada NASW tarafından belirlenen, sosyal hizmet uzmanlarının hizmet alanlara karşı etik sorumlulukları tercih edilmiştir.

Bkz.

<https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>

<https://www.iassw-aiets.org/wp-content/uploads/2018/04/Global-Social-Work-Statement-of-Ethical-Principles-IASSW-27-April-2018-1.pdf>

[https://basw.co.uk/policy-practice/standards/code-](https://basw.co.uk/policy-practice/standards/code-ethics#:~:text=Social%20workers%20should%20respect%2C%20uphold,and%20the%20avoidance%20of%20harm.)

[ethics#:~:text=Social%20workers%20should%20respect%2C%20uphold,and%20the%20avoidance%20of%20harm.](https://basw.co.uk/policy-practice/standards/code-ethics#:~:text=Social%20workers%20should%20respect%2C%20uphold,and%20the%20avoidance%20of%20harm.)

afetzedelerle bağlantı kurma hususunda yetkin olmadıklarını vurgulayan yazar, toplanan bağışların çeşitli uluslararası STK'ler tarafından suistimal edildiğini iddia etmiştir. Have (2018) yine aynı tsunamiye dikkat çekerek yaşam, barınma, geçim ve sağlık gibi hususlarda yaşanan etik ihlalleri gündeme getirmiştir.

Aacharya vd. (2016), 2015 yılında Nepal'de gerçekleşen deprem sonrası afetzedelere sunulan hizmetlerde yaşanan etik ihlallere değinmişlerdir. Yazarlar, deprem sonrası sunulan hizmetlerde yetkinlik ve bilgilendirilmiş onam ilkelerinin göz ardı edildiğini ve bu sebeple insanlara yardım esnasında etik ihlaller yapıldığını ifade etmişlerdir.

Mhlanga vd. (2019), 2017 yılında gerçekleşen Dineo Siklon'u örneği üzerinden, afet sonrası sunulan hizmetlerde sosyal hizmet mesleğinin önemine dikkat çekmişler ve yaptıkları araştırma ile hizmet sunumlarında gerçekleşen eşitsizlikler ve koordinasyon bozuklukları gibi ihlalleri ortaya koymuşlardır. Nhamo ve Chikodzi (2021) ise Mozambik, Malavi ve Zimbabve'yi etkileyen İdai Siklonu üzerinden yardımın politize olması, gıda yardımında son tüketim tarihi geçen ürünlerin ulaştırılması gibi etik ihlalleri aktarmışlardır.

Mariaselvam ve Gopichandran (2016), Hindistan'da gerçekleşen sel sonrasında yaşanan etik ihlalleri; müdahalede adaletsizlik, hükümet ve hükümet dışı yardım arasındaki çatışmalar, kısa vadeli çözümlere odaklanma ve tıbbi hizmetlere ilişkin krizler olarak kategorize etmişlerdir.

Akabayashi ve Hayashi (2012), Fukuşima'da yaşanan nükleer santrali kazası üzerinden etik ihlalleri ele almışlardır. Kaza sonrası sunulan sağlık uygulamalarında bireysel özgürlüğün ihlal edildiğini ve insanların özerkliğinin elinden alınarak hizmet götürüldüğünü ifade eden yazarlar, mahremiyet ve medeni özgürlüğün de ihlal edildiğine değinmişlerdir.

Gonzalez ve Gan (2024), birçok afet üzerinden derledikleri çalışmalarında afet sonrası yaşanan etik ihlalleri; "erişim kısıtlamaları, yardım personellerinin yaşadığı güvenlik zaafiyetleri, ekonomik eksiklik ve afet sonrası uluslararası insancıl hukuka uygunsuzluk" şeklinde kategorize etmişlerdir.

Khaji vd. (2019), İran'da meydana gelen depremlerden etkilenen afetzedeler üzerine yaptıkları araştırmada, afetzedelerin mahremiyet ihlali yaşadıklarını, temel ihtiyaçların yetersiz olduğunu, afetzedelerin kültürel ve dini özelliklerinin göz ardı edildiğini, afet yöneticileri arasında işbirliği eksikliği olduğunu, oluşturulan kampların koşulları ve coğrafi konumlarının kötü olduğunu tespit etmişlerdir.

Civaner vd. (2017), Türkiye'de farklı zamanlarda meydana gelen afetler sonrasında görev yapan sağlık personelleri ile görüştükleri araştırmalarında, afet sonrası süreçte, insani eylem ve yardımın kötü yönetimi, ayrımcılık, adaletsiz kaynak tahsisi, kişisel hakların ihlali ve yetkinliğin olmayışı gibi sonuçlara ulaşmışlardır. Bu araştırmada, hizmeti sunan personellerden elde edilen veriler üzerinden bu sonuçları ulaşılması, profesyonel bir bakış açısı sağlanabilmesi açısından önemlidir.

McGee (2008), 2005 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleşen Katrina Kasırgası üzerinden ekonomik ve etik analiz yapmıştır. Yazara göre, faydacı perspektiften bakıldığında afet sonrası süreçte federal hükümetin sürece katılması, birçok etik ihlali beraberinde getirdiği gibi özel sektörün etkin katılımını da olumsuz etkilemektedir.

Joshi vd. (2008) ise afet sonrası süreçte özellikle psikiyatrik süreçlere yoğunlaşmışlar ve bu sürece ilişkin etik ihlalleri kavramsallaştırmışlardır. Yazarlara göre afet sonrası süreçte özellikle gizlilik ilkesi en çok ihlal edilen etik ilkelerden biridir. Kendi kaderini tayin, bilgilendirilmiş onam ve bakım kararları gibi hususlar yine göz ardı edilen önemli etik kodlar olarak ifade edilmiştir.

Afet sonrası süreçte etik ihlallerin yaşanması, araştırma sonuçlarından görülebileceği üzere yaygın kabul edilebilir. Sosyal hizmet uzmanları, afet sonrası süreçte yardım sunan profesyoneller olarak, mesleğin etik sorumluluklarına bağlı hizmet sunmakla yükümlüdürler. Bu sebeple hizmet alanlara karşı etik sorumluluklara değinmek önem arz etmektedir.

2. Etik Sorumluluklar

NASW tarafından belirlenmiş ve mesleki anlamda yaygın olarak kabul görmüş, sosyal hizmet uzmanlarının hizmet alanlara karşı bazı etik sorumluluklar mevcuttur. Bu sorumluluklar Tablo 1.'de gösterilmiştir (NASW, 2021):

Tablo 1. NASW Tarafından Belirlenen Etik Sorumluluklar

ETİK SORUMLULUKLAR	
Hizmet Alanlara Bağlılık	Kendi Kaderini Tayin
Bilgilendirilmiş Onam	Yeterlik
Kültürel Yetkinlik	Çıkar Çatışmaları
Mahremiyet ve Gizlilik	Kayıtlara Erişim
Cinsel İlişkiler	Fiziksel Temas
Cinsel Taciz	Aşağılayıcı Dil
Hizmetler İçin Ödeme	Karar Verme Kapasitesinden Eksik Hizmet Alanlar
Hizmetlerin Sekteye Uğraması	Hizmetlere Yönlendirme
Hizmetlerin Sonlandırılması	

Kaynak: NASW, 2021

Bu sorumluluklar, afetlerde sunulacak sosyal hizmetlerde de göz önünde bulundurulmalı ve afetten olumsuz etkilenmiş hizmet alanlara yönelik geçerli olmalıdır.

2.1. Hizmet Alanlara Bağlılık

Sosyal hizmet uzmanları, birincil olarak hizmet alanların refahını yükseltmeyi amaçlamaktadır. Ancak bunu yaparken zaman zaman yasal zorunluluklara boyun eğmek durumunda kalabilmektedirler. Bu durumun hizmet alanlara bildirilmesi de önemli bir sorumluluktur (NASW, 2021).

Hizmet alanların refahının yükseltilmesine yönelik amaç, sosyal hizmet meslek ve disiplinin temel bileşenlerinden olan “güçlendirmenin” amacıyla paralellik göstermektedir. Sosyal hizmet mesleğinin sahip olduğu bilgi, beceri ve kaynaklarla, hizmet alanların hayatlarını etkileyecek kararları doğru almalarını sağlamak, güçlendirmenin hedeflerinden biridir (Van Voorhis ve Hostetter, 2006, s. 105). Sosyal hizmette güçlendirme, dönüşümsel bir eylemdir. Bu dönüşümsellik, hizmet alanla beraber yürütülen bir sürece atıfta bulunmaktadır. Sosyal hizmet uygulamaları için olmazsa olmaz görülebilecek güçlendirme, enerji verici özelliği ile katalizör görevi görmektedir (Adams, 2003, s. 3, 6). Güçlendirme; sosyal aksiyon, politik farkındalık, yeterlik ve gücün kullanımı gibi bileşenlere sahip bir yöntemdir. Tüm bunlar, hizmet alanın merkezde olduğu ve kendi kaynaklarının farkına vararak harekete geçtiği bir sürece işaret etmektedir (Breton, 1994, s. 25, 26, 27).

Afetler, ortaya çıkardıkları yıkıcı etkilerle birçok birey, aile ve grup için güç dengesizlikleri yaratabilmektedirler. Bu dengesizlikler, afete maruz kalmış bireyler için güçlendirme ihtiyacını ortaya çıkarabilmektedir. Dolayısıyla, afet sonrası güçlendirme faaliyetlerinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir (Moreno ve Shaw, 2018, s. 220).

2.2. Kendi Kaderini Tayin

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanların kendileriyle ilgili kararlarında onlara saygı duyar ve destekler (NASW, 2021). Afetlere maruz kalan bireyler, afet sonrası belirsizlik, kafa karışıklığı ve iç çatışmalar yaşayarak sağlıklı kararlar veremeyebilmektedirler. Karşılaştıkları yoğun, travmatik ve duygusal durumlar karşısında yaşadıkları bocalamalar, onların bireysel özerkliğini kısıtlayabilmektedir. Özellikle afet sonrası yardım sunan organizasyonların da bu kısıtlanmada etkisi büyüktür. Organizasyonlar, bireylerin özellikleri ve güçlü yönlerini göz ardı edebilmekte ve acil olanın yardım etmek olduğu düşüncesiyle hizmetler sunabilmektedirler. Ancak hizmet alanların değerlerini, inançlarını, kültürlerini ve kaynaklarını bildirme fırsatına sahip olmaları gerekmektedir. Böylesi bir durum, hizmet alanların kaderleri üzerinde söz sahibi olmalarına olanak sağlayabilecektir (Soliman ve Rogge, 2002, s. 8).

Hizmet alanların kendi kaderlerini tayin edebilmelerine yardımcı olabilmek için karar verme yeteneklerine odaklanılmalıdır. Bireylerin akut stres karşısında karar verme mekanizmalarının olumsuz etkilenmesi beklenen bir durumdur. Bu mekanizmanın işler hale getirilmesi için yapılması gerekenleri belirlemek doğru sonuçlar alınmasını sağlayacaktır. Bireylere afet sonrası doğru sorular sorabilmek, soruların onları karar vermeye teşvik edecek şekilde tasarlanması ve gerekli durumlarda eğitim verilmesi, karar verebilmelerine olanak sağlayabilecektir (Collogan vd., 2004, s. 365).

2.3. Bilgilendirilmiş Onam

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanlara yönelik bilgilendirme yükümlülüğüne sahiptirler. Bu yükümlülük, sunulacak tüm hizmetlerin açıklanması ve hizmet alanların bunları kabul etmesini içermektedir. Hizmet alanların karar verecek durumda olmamaları halinde ise üçüncü şahısların

bilgilendirilmesi ve onlardan onay alınması gerekmektedir (NASW, 2021). Bu, afet sonrası onay verebilecek durumda olmayan hizmet alanlar için unutulmaması gereken önemli bir husustur.

Bilgilendirilmiş onam, afetten etkilenmiş bireyler için kafa karıştırıcı bir sürece dönüşmemelidir. Bireyler, yaşadıkları şokun ardından tam olarak anlamlandıramadıkları belgelere, evraklara, yazılı materyallere imza atmak zorunda kaldıklarında rahatsızlık duyabilirler. Bu sebeple, onamla ilgili süreci esnetebilmek, gerekli olmadığı durumlarda prosedürel zorunluluğa çevirmemek ve bireyleri rahat hissettirmek önem arz etmektedir (Joshi vd., 2008, s. 169). Bilgilendirilmiş onam, bireylerin özerkliğini de etkilemektedir. Bireyler, kendilerine sunulan hizmetlerle ilgili bilgi sahibi olmalı, bunlara yönelik irade sergilemelidirler. Bu süreç bürokrasi barındıran bir nitelikte değil daha esnek ve rahat olmalıdır. Ayrıca afet bölgesinin kültürel özelliklerini dikkate alan bir nitelik taşımalıdır (Hunt vd., 2018, s. 4).

Sosyal hizmet uzmanları, ihtiyaç duyan gruplara savunucu olarak hizmet etmektedir. Bu hizmet sürecinde, sosyal hizmet uzmanlarının hizmet alanlar üzerinde belli oranda kontrolü olduğu bir gerçektir. Özellikle kırılganlığın arttığı dönemlerde sosyal hizmet uzmanlarının bu kontrolü kısıtlı oranda kullanmaları ve herhangi bir zorlamaya başvurmamaları oldukça önemlidir. Bilgilendirilmiş onama yönelik üçüncü taraflara ihtiyaç duyulduğunda da bu husus unutulmamalı ve rızanın esas olduğu vurgulanmalıdır (Reamer, 1987, s. 426). Bilgilendirilmiş onam, bir iletişim sürecidir. Bu iletişim sürecinde hizmet alanların onuru ve değeri, sosyal adalet ve insan ilişkilerinin önemi gibi sosyal hizmet ilkeleri göz ardı edilmemelidir. Rızanın, sözlü ve sözsüz eylemlerden oluşan bir diyalog olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla bu diyalog sürecinde herhangi bir güç eşitsizliğine mahal vermemek önemlidir (Palmer ve Kaufman, 2003, s. 4).

2.4. Yeterlik

Sosyal hizmet uzmanları, eğitimleri, becerileri ve mesleki deneyimleri sınırında hizmet sunmalı ve kendilerini buna göre yetkin olarak tanıtmalıdır (NASW, 2021). Afetlerden etkilenmiş bireylere sunulacak hizmetlerin, sosyal hizmet uzmanlarının yeterliği çerçevesinde gerçekleşmesi önemlidir. Sosyal hizmet uzmanları, yetkin olmadıkları alanlarda hizmet sunmaktan imtina etmeli ve zaten zarar görmüş bireylere daha fazla zarar vermemelidirler.

Afetlerden etkilenmiş bireylere sunulacak hizmetlerde öncelenmesi gereken husus, en iyinin ne olduğudur. Bireylere, içinde buldukları duruma özgü bir nitelikte onlara en çok faydayı sağlayacak hizmetlerin sunulması esastır (Satoske vd., 2019, s. 723). Afetten etkilenmiş birey ve gruplar için planlanacak hizmetlerde zarar vermemek de esas olmalıdır. Bireylere fayda sağlanamayacağı durumlarda zorunda hissederek bir şeyler planlamak ve sunmak, afetten etkilenmiş bireylere daha çok zarar verebilecektir. Bu sebeple yararın sağlanamayacağı düşünüldüğünde zarar vermemeye riayet edilmelidir (Lateef, 2011, s. 290).

2.5. Kültürel Yetkinlik

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet sundukları birey ve gruplara ilişkin güçlü yönler, kültür ve toplumun işlevi gibi hususlarda ileri bilgiye sahip olmalıdırlar. Böylece eşitsizliğin ve dışlanmışlığın önüne geçilmesi söz konusu olabilmektedir (NASW, 2021).

Sosyal hizmet meslek ve disiplini, tarihi boyunca kültürel yetkinliği ön planda tutmuş ve bu doğrultuda çalışmalar yürütmüştür. Mesleğin çalıştığı grupların farklılık içermesi ve bu farklılığın kültürel eksende olması, sosyal hizmetin çalıştığı birey ve gruplara yönelik kültürel farkındalığı gerektirmiştir (Simmons vd., 2008, s. 5). Sosyal hizmet uzmanları, etnik duyarlılığa sahip olmalıdırlar. Etkili uygulama için kültürel yetkinlik ve etnik duyarlık olmazsa olmazdır. Hizmet alanın kültürel yönelimi, değerleri ve sosyal konumunu birleştirerek uygulama planı oluşturmak, etkili uygulama için gereklidir. Etiğe uygun bir uygulama için gereken bu hususlar, sosyal hizmet uzmanlarının kültürel, bağlam, sınıf ve kimlik gibi kavramlar hakkında bilgi sahibi olmasını da zorunlu kılmaktadır (Lusk vd., 2017, s. 464). Bu kavramlar hakkında bilgi sahibi olmak, her kültür için ayrı bir bilinci beraberinde getirecektir. Zira kültür kavramı farklı anlamlar ihtiva edebileceği gibi bölgesel bir nitelik de taşımaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının çalıştıkları bölgeye yönelik bilgi sahibi olmaları bu sebeplerle ayrıca önemlidir (Dominelli ve Ioakimidis, 2015, s. 4).

Afetlerden olumsuz etkilenmiş bireylerle çalışırken kültürel farkındalık, kültürel bilgi, kültürel duyarlık ve kültürel yetkinlik gibi kavramların hepsine aşina olmak ve ayrımlarını bilmek önemlidir (Wu vd., 2022, s. 3). Sosyal hizmet uzmanlarının kültürle ilgili kavramları, bilgi, beceri ve değer temelinde eritmeleri ve uygulamalarında öncelikle gerekmektedir. Bu, doğru ve tam bir sosyal hizmet uygulaması için de bir anahtar olacaktır (Sim ve He, 2022, s. 3).

2.6. Çıkar Çatışmaları

Sosyal hizmet uzmanları, tarafsız olmalı ve mesleki takdir yetkisini çıkar çatışmasına mahal verecek şekilde kullanmamalıdırlar. Çıkar çatışmasının ortaya çıktığı durumlarda hizmet alan birey bilgilendirilmeli ve çıkarı korunmalıdır. Sosyal hizmet uzmanları, mesleki ilişkinin haksız avantaj sağlamasından da kaçınmalıdırlar (NASW, 2021).

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanların fayda göreceği şekilde hareket etmek zorundadırlar. Hizmet alanların çıkarlarını gözetmek ve her koşulda olumlu etkilenmelerini incelemek, sosyal hizmet uzmanlarının etik sorumluluğudur (Reamer, 2018, s. 148). Sosyal hizmet uzmanları, afet bölgesine acil olarak gidilmesinin gerektiği durumlarda ve afetzedelerle aynı doğrultuda temel ihtiyaç duymaları halinde sınır iyi belirlenmeli ve hizmet alanlara konuyla ilgili bilgilendirme yapılmalıdır.

2.7. Mahremiyet ve Gizlilik

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanların mahremiyetlerinin korunmasına özen göstermelidirler. Özel bilgiler talep etmekten kaçınmalı, rızaya dikkat etmeli ve tüm bilgilerin gizliliğini sağlamalıdırlar

(NASW, 2021). Mahremiyet ve gizlilik, sosyal hizmet uzmanı ile hizmet alan arasındaki ilişkinin temel hususlarından biridir. Mahremiyet ve gizlilik, hizmet alanların kendi kaderlerini tayin haklarının tesis edilebilmesi için ayrı bir öneme sahiptir. Kendi kaderini tayin, yansıtmayı içermektedir ve yansıtma da belli oranda mahremiyet ve gizlilik gerektirmektedir (Collingridge vd., 2001, s. 5).

Mahremiyet ve gizlilik meselesi, her koşul ve durumda kendine has etik çekinceler barındırmaktadır. Mahremiyet ve gizliliğin, kültüre özgü bir nitelik taşıması ve farklı anlamlar ihtiva edebilmesi, anlaşılmasını güçleştirebilmekte ve karışıklığa sebep olabilmektedir. Bu sebeple, bulunulan bölge ve kültüre özgü özellikleri bilmek ve buna uygun bir tutum sergilemek öncelikle yapılması gerekmektedir (Joshi vd., 2008, s. 168). Ancak mahremiyet ve gizliliğin korunamayacağı özel durumlar ortaya çıkabilir. Bu özel durumlara ilişkin mahremiyet ve gizlilikle ilgili açıklama yapmak ve afetzedelere belli durumlarda bunun ihlal edilebileceğini bildirmek de önemlidir (Lateef, 2011, s. 290). Afetlerde medya ile iletişim, önemli olan diğer bir husustur. Medyanın yoğun ilgisi, afetzedelerin yaşadıkları zorlukların derecesini artırabilir. Afetzedelerle çalışan yardım personelleri, medya ile köprü görevi gören profesyoneller olarak söylemleri ve eylemlerinde özenli davranmalıdır. Afetzedeleri incitecek ve onların durumuna ilişkin ifşaya neden olabilecek her türlü davranıştan kaçınmak, göz ardı edilmemesi gereken önemli bir etik sorumluluktur (Hunt vd., 2018, s. 59).

2.8. Kayıtlara Erişim

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanlarla ilgili kayıtlara erişim gerektiğinde bunu yapmaktadırlar. Ancak hizmet alana yönelik herhangi bir zarar oluşmaması için çaba göstermeli ve gerektiğinde erişimi kısıtlamalıdır. Kayıtlara erişimin mahremiyet ve gizlilik esasına uygun olarak yürütülmesi de önem arz etmektedir (NASW, 2021).

Sosyal hizmet uygulaması için kayıtların tutulması ayırt edici bir özelliğe sahiptir. Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanlarla ilgili çok sayıda not tutmakta, onların zihinsel sağlık durumları, kişisel ilişkileri ve yaşamlarındaki herhangi bir ilerlemeyle ilgili özel bilgileri kaydetmektedirler. Bu kayıt sürecinde, hizmet alanların durumdan haberdar olmaları ve kendilerine ilişkin nelerin not alındığını belli ölçüde bilme hakları mevcuttur. Kayıtların herkes için uygun nitelikte tutulması, kayıtlara erişim aşamasında önem arz etmektedir. Hizmet alanların kendileriyle ilgili nelerin yazıldığını bilmeleri ve bu kayıtlar hakkında belli oranda kontrole sahip olmaları, kendi kaderlerini tayin sürecini de etkileyecektir (Morgenshtern ve Yu, 2020, s. 338).

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanlara ilişkin tuttukları kayıtları “güvenli” bir nitelikte tutmalıdırlar. Hizmet alanların kişisel verilerinin ifşa olmaması ve durumlarının istismar edilmemesi için güvenli kayıt önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra kayıt sürecinde kullanılan dil, ayrı öneme sahiptir. Kullanılan dilin eşitsiz ve güç dengesizliği yaratmamasına özen gösterilmelidir (Gelman, 1992, s. 74). Halihazırda kırılğan ve ihtiyaç halinde bulunan afetzedeler için tutulacak kayıtların dijital şifreleme içermesi, mağduriyetlerin önlenmesi için gereklidir. Ayrıca kırılğanlığı artıracak ve hizmet alanı gücendirecek

nitelikte ifadeler barındıran kayıtların tutulmaması, sosyal hizmet uzmanlarının önemli bir etik sorumluluğudur. İkincil travma yaratabilecek her hususun dikkate değer ve kaçınılması gereken nitelik taşıdığı unutulmamalıdır.

2.9. Cinsel İlişkiler

Sosyal hizmet uzmanları, rıza olsun ya da olmasın hiçbir şekilde hizmet alanlarıyla cinsel ilişkiye girmemelidirler (NASW, 2021). Hizmet alanlarla sınırı doğru çizmek ve sınırı aşacak nitelikte herhangi bir eylemde bulunmamak, sosyal hizmet uzmanlarının asli etik sorumluluklarından biridir.

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanlarla klinik bir ilişki kurabilmektedirler. Bu klinik ilişki, iyileştirmeye dayanan bir terapötik süreci içerebilmektedir. Ancak bu süreç içerisinde hizmet alanla yakınlaşmak, profesyonellik dışında bir davranış sergilemek kabul edilemez bir nitelik taşımaktadır. Hizmet alanın içinde bulunduğu ruh hali, davranış ve düşüncelerinin sağlıklı olmasını engelleyebilmektedir. Sosyal hizmet uzmanları, bunun bilincinde olarak hassas ve kırılabilir durumda olan hizmet alan bireylere belirli sınırlar içerisinde yaklaşmalıdırlar (Mittendorf ve Schroeder, 2004, s. 13). Sosyal hizmet uzmanları, cinsel sınırları netleştirmek ve ihlal olasılığını en aza indirmek için aktarım ve karşı-aktarım gibi eylemleri önemsemelidir. Bunlar, sosyal hizmet uzmanı-hizmet alan arasındaki klinik ilişkinin sağlıklı bir nitelikte olması için önemli tekniklerdir. Hizmet alanlara yönelik destekleyici tutumu sürdürmek, cinsel ilişki sınırının aşılması açısından ayrıca önemlidir (Berkman vd., 2000, s. 232).

2.10. Fiziksel Temas

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanına psikolojik olarak zarar verebilecek her türlü fiziksel temastan “(kucaklama, okşama vb.)” kaçınmalıdırlar (NASW, 2021).

Fiziksel temas, sosyal hizmet uygulama sürecinde tartışma yaratan bir husustur. Kültüre özgü bir niteliği olan temas, çeşitli şekillerde farklı anlamları barındırabilmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının kurdukları terapötik ilişki sürecinde, hizmet alanlarıyla kuracakları ve farklı anlamlara gelebilecek temas davranışlarından uzak durmaları önemlidir. Kimi kesimlerce belli oranda olması, hizmet alanla kurulacak samimi ilişki açısından önemli görülse de genel kanı temastan kaçınmak yönündedir (Canda vd., 2004, s. 32).

2.11. Cinsel Taciz

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanlara yönelik cinsel nitelik taşıyan herhangi bir tacizde bulunmamalıdırlar (NASW, 2021).

Sosyal hizmet meslek ve disiplini, bir diyalog sürecini barındırdığı için hizmet alanına yönelik istenmeyen davranışların ortaya çıkışı söz konusu olabilmektedir. Hizmet alan bireyler, içinde buldukları kırılabilir ve hassas durumun istismar edilebilir olması nedeniyle zaman zaman cinsel tacizlere maruz kalabilmektedirler. İstenmeyen her türlü düşmanca ve erotizm içeren davranışın cinsel taciz olduğu

düşünüldüğünde, sosyal hizmet uzmanları için dikkat edilmesi gereken birçok husus olduğu açıktır (Moylan ve Wood, 2016, s. 405). Fiziksel temasın bir uzantısı olarak değerlendirilebilecek cinsel taciz, hizmet alanı örseleyecek bir niteliğe sahiptir. Cinsel taciz olarak algılanabilecek davranışların iyi bilinmesi ve bunların sergilenmemesine yönelik gösterilecek çaba, sosyal hizmet uzmanları için asli etik sorumluluklardan biridir. Hizmet alanının davranışa yönelik vereceği tepkilerin iyi bilinmesi ve doğru tahmin edilmesi, bu tarz davranışların gerçekleşmemesi için elzemdir (Maypole, 1986, s. 29). Cinsel taciz, sözlü ve beden diline dayalı şekilde de ortaya çıkabilmektedir. Cinsel içerikli konuşmalar, hizmet alanının anlattıklarıyla ilgili yapılan cinsel içerikli yorumlar, hizmet alana yönelik rahatsız edici bakış ve imalı jestler, cinsel taciz olarak adlandırılabilir. Sosyal hizmet uzmanları, tüm bunları göz önünde bulundurmalı ve özenli davranmalıdırlar (O'Reilly ve Garrett, 2017, s. 2).

2.12. Aşağılayıcı Dil

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanlara yönelik yazılı, sözlü veya elektronik iletişim şekillerinde aşağılayıcı bir dili benimsememelidirler. Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanlara yönelik doğru ve saygılı bir dili tercih etmelidirler (NASW, 2021).

Hizmet alanlar, saygıya değerlidir. Hizmet alanlara adil ve onurlu davranılmalıdır. Onların içinde buldukları afet sonrası durumdan sorumlu olmadıklarını ve afet öncesi yaşamlarında daha önce hiç destek arayışında olmadıklarını unutmamak gerekmektedir (Lateef, 2011, s. 290). Bu, daha önce hizmet almış bireylere farklı davranılacağı anlamına elbette gelmemektedir. Ancak adil bir yaklaşıma göre finansmanın ekonomik etkiye göre dağıtılacağı unutulmamalıdır. Bu da yüksek gelirli olanların daha büyük bir kayıp yaşadığı ve dolayısıyla daha büyük tazmin ihtiyacı duyduğu anlamına gelmektedir. Bireylerin onurlarının zedelenmemesi için bu hususların göz önünde bulundurulması doğru olacaktır (Geale, 2012, s. 454). Hizmet alanlara yönelik herhangi bir öznellik ve önyargıdan uzak durmak da gerekmektedir. Bireylerin içinde buldukları durumu hak etmedikleri ve bundan sorumlu olmadıklarını unutmamak, hizmetlerin sunumundaki önyargıların önüne geçilmesini sağlayabilir (Hunt vd., 2018, s. 6). Bunu destekleyecek düşünce tarzı, tüm hizmetlerin herkese adil olarak ulaştırılması gerektiği şeklindedir. Afetten etkilenmiş bireyler, devlet ya da gönüllü kaynaklar tarafından sunulan destekler için doğal hak sahibidirler ve faydalanmak haklarıdır (Lin ve Anderson-Shaw, 2009, s. 216).

Sosyal hizmet uzmanları, tüm bunların bilincinde olan profesyoneller olarak hizmet alanlara yönelik aşağılayıcı bir dil kullanmamalıdırlar. Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin onur ve değerlerini önceleyen profesyoneller olarak afet sonrası sunulacak hizmetlerde karşılıklılık ve saygı içeren ilişkiler kurmalıdırlar (Soliman ve Rogge, 2002, s. 7).

2.13. Hizmetler İçin Ödeme

Sosyal hizmet uzmanları, sundukları hizmetler karşılığı alacakları ücretlerin makul ve orantılı olmasından sorumludurlar. Ancak sosyal hizmet uzmanları, bağlı buldukları kurumlarının personeli olarak hizmet sundukları hallerde herhangi bir ücret talep etmemelidirler (NASW, 2021).

Sosyal hizmet uzmanları, kamusal alanda çalıştıklarında belli bir maaş karşılığı görevlerini yerine getirmektedirler. Bu maaş, profesyonel sınırın belirlenmesi açısından önemlidir. Ancak sosyal hizmet uzmanları, kendi namlarına da çalışabilmektedirler. Bunun neticesinde, sunulan hizmetler karşılığında direkt ücret almaları söz konusu olabilmekte ve maaştan farklı bir gelir yöntemiyle geçinmektedirler (Ellis, 2007, s. 408). Sosyal hizmet uzmanları, profesyonel hizmetlerinin yanı sıra değişen refah rejimleri ve toplumsal algıların bir neticesi olarak gönüllü hizmetler de sunar hale gelmişlerdir. Kamuya yönelik, ücret beklentisinin dışında sorumluluğu bulunan sosyal hizmet uzmanları, çoğu zaman ücretten bağımsız faaliyet sergileyebilmektedirler (La Cour ve Hojlund, 2008, s. 42).

2.14. Karar Verme Kapasitesinden Eksik Hizmet Alanlar

Hizmet alanlar, karşı karşıya kaldıkları olumsuz durumlar neticesinde karar verme kapasitesinden yoksun olabilmekte ve bu süreçte sosyal hizmet uzmanları onlar adına hareket edebilmektedirler. Sosyal hizmet uzmanları, bu süreçte hizmet alanların çıkarlarını ve haklarını gözeterek adımlar atmalıdırlar (NASW, 2021).

Afetlere maruz kalmış bireyler, yaşadıkları yıkıcı deneyimden sonra karar verme hususunda eksiklik yaşayabilmektedirler. Özerk olma durumlarıyla ilgili yaşanan bu olumsuz durum, mağduriyetlerinin artmaması için dikkate alınmalı ve karar verme mekanizmalarını yükseltecek uygulamalar hayata geçirilmelidir (Joshi vd., 2008, s. 169). Karar verme yetisinden eksik hizmet alanlara yönelik adalet anlayışını benimseyerek hizmet sunmak, bu sürece yönelik önemli bir rehber olabilir. Adil olmak, afetzedelerin haksızlığa maruz kalmamaları açısından önemlidir (Lin vd., 2009, s. 216). Adil olmak, hizmet alanların onurlarını da koruyacağından ayrıca önemli bir husustur (Lateef, 2011, s. 290).

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanların karar alma süreçlerinde onlara destek olmalı ve güçlenmelerine yardımcı olmalıdırlar (Soliman ve Rogge, 2002, s. 8). Ancak bunu yaparken savunuculuğu bir kenara bırakmamalarında yarar vardır. Kendi adlarına karar alamayan hizmet alanlar, var olan hizmetleri ıskalayabilir ve günün sonunda daha fazla mağduriyet yaşayabilirler. Savunuculuk, sosyal hizmet mesleğinin temel bileşenlerinden biri olarak, hizmet alanlar adına var olan eylemlerde sorumluluk olarak çalışmaya atıfta bulunmaktadır. Eylemler, hizmet alanların faydalanması gereken ancak içinde buldukları durum nedeniyle faydalanamadıkları ve biri tarafından savunulmaya ihtiyaç duydukları eylemlerdir (Sosin ve Caulum, 1983, s. 12). Sosyal hizmet uzmanları, savunuculuk faaliyeti yürütürken aktif ve etkin olmalıdırlar. Burada esas olan, savunuculuğun ne olduğundan çok sosyal hizmet uzmanlarının nasıl davrandıklarıdır (Ezell, 1994, s. 37). Sosyal hizmet uzmanları, savunuculuk faaliyeti sırasında hizmet alanların haklarını korumalı, onları istismar edebilecek veya insanlıktan çıkarıcı koşullardan uzak tutmalı, hizmetlerdeki bürokratik engelleri aşmalı ve kaynaklara erişimi kolaylaştırmalıdırlar (Freddolino, 2004, s. 120).

2.15. Hizmetlerin Sekteye Uğraması

Sosyal hizmet uzmanları, bazı olağanüstü durumlar nedeniyle sunmakta oldukları hizmetleri sürdürümebilmektedirler. Böyle durumlarda, sosyal hizmet uzmanları hizmetlerin süreğen olması için mutlak çaba göstermekten sorumludurlar (NASW, 2021).

Afetzedelerin iyilik hali ve onların yararına olacak hususlara özen gösterilmeli, bunlar her zaman öncelenmelidir. En iyinin ve en faydalının ne olduğunu analiz etmek ve daima bunu önemsemek, yaşanacak yeni mağduriyetlerin önlenmesi açısından oldukça önemlidir (Geale, 2012, s. 453). Afet sonrası ihtiyaç listesinin yapılması, medikal, fiziksel ve temel ihtiyaçların giderilmesi için çaba gösterilmesi, hizmet alanların iyilik halinin sağlanması için gereklidir (Lin vd., 2009, s. 216).

2.16. Hizmetlere Yönlendirme

Sosyal hizmet uzmanları, kendi bilgi ve becerilerinin yetersiz olduğu durumlarda hizmet alanların üstün yararını gözeterek ilgili profesyonellere yönlendirme yapmalıdırlar. Yönlendirme sürecinde sorumluluk üstlenmeli ve sürecin sancısız geçmesi için çaba sarfetmelidirler (NASW, 2021).

Sosyal hizmet meslek ve disiplininde, yönlendirmeler çeşitli şekillerde gerçekleştirilebilmektedir. Sürecin önemli bir parçası olan yönlendirme, hizmet alanların sorunlarının doğru analizi ve ilgili birim-profesyonel bilgisi ile sağlıklı şekilde yapılabilir. Özellikle terapötik bir süreç söz konusu ise yönlendirmeye daha çok ihtiyaç duyulabilmektedir (Peters vd., 2018, s. 3). Sosyal hizmet uzmanları, acil durum, danışmanlık, vaka yönetimi ve diğer destekleyici hizmetleri bulmak ve bunlara erişmek için gerekli bilgilere aşina olmalıdırlar. Sosyal hizmet uzmanları ayrıca gerektiğinde diğer profesyonellerle işbirliği yapmaya ve yan hizmetleri kolaylaştırmaya yatkın olmalıdırlar (Reamer, 2013, s. 168).

2.17. Hizmetlerin Sonlandırılması

Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanlara yönelik sundukları destekleri hizmet alanın ihtiyaç ve çıkarlarına hizmet etmediğinde sonlandırmalıdırlar. Sosyal hizmet uzmanları, ihtiyacı süren hizmet alanları yarı yolda bırakmamalı ve olumsuz etkiler yaratmamalıdırlar (NASW, 2021).

Bitişler, sosyal hizmet uygulamasının doğal bir parçasıdır. Hizmet alanların aldığı hizmetlerin sonlandırılması, önemli bir aşamadır ve onların elde ettikleri kazanımları sürdürmeleri için bir fırsattır. Sonlandırma, bir geçiştir. Profesyonel ilişkinin sona ermesi ve hizmet alanın profesyonel destek olmadan sürdüreceği hayatın başlangıcını ifade eder. Başlangıç sürecinde olduğu gibi çeşitli prosedürler vardır. Odaklanma, amaç ve sonraki adımları formüle etmek gibi prosedürler, sonlandırma aşamasının parçalarıdır (Gutheil, 1993, s. 163-164). Başarılı bir sürecin sonlandırılması, hizmet alandan alınan geri bildirimlerle oldukça keyifli ve gururlu bir an haline gelebilmektedir. Sosyal hizmet uzmanları, süreci sonlandırmak için gerekli özveriyi göstermeli ve süreci erken ya da yanlış sonlandırmamak için dikkatli olmalıdırlar (Fortune vd., 1992, s. 171). Sosyal hizmet uzmanlarının yanı sıra, hizmet alanların süreci erken sonlandırmaları söz konusu olabilmektedir. Sürece yönelik isteksizlik, birden ortadan kaybolma,

çağrılara yanıt vermeme gibi davranışlar, hizmet alanların süreci sonlandırma şekilleri olabilmektedir. Bu sebeple sosyal hizmet uzmanlarının her zaman bu ihtimali de göz önünde bulundurmaları ve buna yönelik planlamalar yapmaları önemlidir (Reamer, 2013, s. 169).

3. Sonuç ve Öneriler

Afetler, akut gelişen ve maruz kalan insanları yarattıkları olumsuz etkiler sebebiyle mağdur edebilen doğa olaylarıdır. İnsanlar, afetle karşılaştıklarında sahip oldukları maddi-manevi kaynakların kaybıyla yüzleşebilmekte ve hayatları olağanın dışında bir hal alabilmektedir. Bu süreçte onlara sunulacak yardım ve desteklerin ivedi bir şekilde tasarlanması ve ulaştırılması oldukça önemlidir. Bazen bu ulaşım süreçleri, yıkıcı etkilere acil cevaplar olarak düşünüldüğünden insanın onur ve değerini göz ardı eden uygulamalar ortaya çıkabilmektedir. Bu uygulamalara yönelik sorunları göz ardı etmemek ve iyileştirici değişiklikler yapmak, afetin yıkıcı etkilerinin daha travmatik bir hal almamasını sağlayabilir.

Sosyal hizmet, insanların iyilik halini önceleyen ve bunu sosyal adalet ile insan hakları temelinde gerçekleştiren bir meslek ve disiplindir. Sosyal hizmet, afet sonrası süreçlerde oldukça önemli bir meslek olarak, yardımların ulaştırılması ve bunun etik hususlara uygun yapılabilmesi açısından olmazsa olmaz bir meslektir. Mesleğin sahip olduğu bilgi, beceri ve değer temeli, uygulamalardaki hususların belirli bir çerçeveye uygun gerçekleştirebilmesi için riayet edilmesi gereken hususlardır. Etik, sosyal hizmetin değer temelinin bir yansıması olarak sosyal hizmet uygulamasının her aşamasında önemli kabul edilmesi gereken bir kavramdır. Bu çalışmada, NASW tarafından belirlenmiş ve mesleğe dair genel bir çerçeve olarak kabul edilen etik sorumluluklar dikkate alınmıştır. Afet sonrası süreçte devletin sunduğu sosyal hizmetlerin, sosyal hizmet uzmanları tarafından etik hususlara dikkat edilerek sunulmasının önemi vurgulanmıştır. Tüm hususlara dikkat edildiğinde, afetzedeler için yıkıcı etkilerin artmaması, onur ve değerlerinin korunması söz konusu olacaktır. Sosyal hizmet uzmanları, riayet edecekleri etik sorumlulukları uygulama sürecinde doğru bir şekilde uygulamak zorunda olan meslek elemanları olarak, afetzedelerin iyilik hallerinin artırılmasında oldukça önemli bir konumdadırlar. Afet, sürekli karşılaşılmaması beklenmeyen ancak hazırlıklı olunması gereken bir olgu olduğu için konuya ilişkin güncel olunması gerektiği açıktır. Ancak konuya ilişkin bilgi zayıfladığında, bunları tazelemek sürecin sağlıklı işleyişi açısından önemlidir. Bu çalışma, alanda uygulama gerçekleştirecek sosyal hizmet uzmanlarının bilgilerini tazeleyeceği gibi uzak kalınan hususların hatırlanması açısından da fayda sağlayabilecektir. Tüm bunlardan hareketle, afet sonrası süreçte sosyal hizmet meslek ve disiplini ile bu mesleği icra eden sosyal hizmet uzmanlarının kritik afet personelleri olduğunu yinelemek mümkündür ve uygulamaya yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Sosyal hizmet uzmanları, afet sonrası uygulamalarında etik davranabilmek için hizmet alanlara bağlılıklarını korumalı ve uygulamalarını güçlendirme temeline oturtmalıdırlar. Böylesi bir uygulama, hizmet alanların ihtiyaç duydukları refah ihtiyaçlarının giderilmesi için gereklidir. Afet sonrası süreçte bireylerin maddi manevi kayıplarının göz önünde

bulundurulması, bu kayıplara yönelik verilecek tepkilerin takip edilmesi ve refah ihtiyacına odaklanması, sosyal hizmet uzmanlarının afetten etkilenmiş hizmet alanlara bağlılıkları kapsamında değerlendirilebilecek etik sorumluluklarıdır.

- Sosyal hizmet uzmanları, afetten etkilenen bireylerin maddi ve manevi kayıplarını göz önünde bulundurarak kendi kaderlerini tayin haklarını teşvik edici yaklaşımlar kullanmalıdırlar. Bireylerin afet sonrası yaşadıkları kayıpların bilincinde olmak, onların ihtiyaçlarıyla ilgili bilgilere sahip olmak, sosyal hizmet uzmanlarına sınırsız bir karar yetkisi vermemelidir. Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin kendi hayatları üzerinde karar yetisine sahip tek merci olduklarının bilincinde olmalıdırlar. İhtiyaçları bilerek onlar üzerine odaklanmak ve bireyleri yok sayarak tek taraflı bir yardım ağı oluşturmak, etik olmayacağı gibi bireyleri de güçsüzleştiren bir yaklaşım olacaktır.
- Sosyal hizmet uzmanları, etik davranabilmek için bilgilendirilmiş onam sorumluluğunu ikincil plana atmamalıdırlar. Afet sonrası kırılabilirliği had safhada olan bireylerle çalışırken onlara yönelik sunulacak hizmetlerle ilgili bilgilendirme yapmak, hem sosyal hizmetin sahip olduğu diyalog sürecinin sağlığı hem de hizmet alanların sürece aktif katılımları açısından katkı sağlayacaktır. Sosyal hizmet uzmanları, üçüncül tarafların onay sürecine katılmaları halinde hizmet alanların haklarını gözetmeli, onlar adına savunuculuk faaliyetine devam etmelidirler. Bilgilendirilmiş onam sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, etiğin ihlal edilmemesi ve hizmet alanların onuru ve değeri için oldukça önemlidir.
- Sosyal hizmet uzmanları, sahip oldukları yetelikler kapsamında afetten etkilenen bireylerle çalışmalar gerçekleştirmelidirler. Yetkin olmadıkları alanlarda sunacakları herhangi bir hizmet, halihazırda olumsuz etkilenmiş bireyler için çok daha kötü sonuçlar doğmasına sebep olabilir. Afet alanında alacakları ek eğitimler, konuya dair derinlik kazanmaları açısından yarar sağlayacaktır. Hizmet alanlara etkili ve çözüme yönelik uygulamalar gerçekleştirmek, sosyal hizmet uzmanları için önemli bir etik sorumluluktur. Bu etik sorumluluğun afet sonrası sürdüğünü unutmamak gerekmektedir.
- Sosyal hizmet uzmanlarının, afetin gerçekleştiği bölgeye öncü yardım personeli olarak gitmeleri, bölgenin kültürüne ilişkin bir bilgi eksikliği doğurabilir. Bu sebeple sosyal hizmet uzmanlarının, çalıştıkları ülkelerde karşılaşılabilecekleri hizmet alanlar ve tüm kültürler hakkında kendilerini bilgili ve güncel tutmaları önemlidir. Afet bölgesinde sergilenecek o kültüre özgü olmayan davranışların doğurabileceği olumsuz etkiler göz ardı edilmemelidir. Birey ve gruplar için önemli anlam ifade eden kültürel öğeler uygulamalara dahil edilmeli ve bunlara karşı hassas olunmalıdır.
- Sosyal hizmet uzmanları, afetten etkilenmiş hizmet alanların yararına olacak her türlü uygulama ve kararı desteklemeli, bunların ortaya çıkış süreçlerinde aktif rol almalıdırlar. Afetzedelerin daha fazla incitilmemesine ve çıkarlarının ön planda tutulmasına özen göstermelidirler.

- Sosyal hizmet uzmanları, afetten etkilenen hizmet alanların mahremiyetlerine saygı duymalı ve onlarla yürütecekleri uygulamaların -yasal şartlar haricinde- gizli kalacağını taahhüt etmelidirler. Afetzedeler, yaşadıkları yıkım nedeniyle her türlü hizmet ve uygulamaya açık bireyler oldukları için ilerleyen dönemde herhangi bir damgalama ve etiketlenme yaşamayacakları şekilde planlamalar yapmak gerekmektedir. Bu, ikincil örselenmeleri de önleyici bir nitelik taşıyacaktır. Sosyal hizmet uzmanları, öncü afet çalışanları olarak toplum ve medya ile kurulacak iletişimlerde de dikkatli olmalı ve kitleleri doğru yönlendirmelidirler.
- Sosyal hizmetlerle ilişkisi olsun olmasın uygulama sürecinde gerekli görülen kayıtlara erişim, sosyal hizmet uzmanlarının yapması gereken bir eylemdir. Yeni uygulamaların kayıtlarının oluşturulması ise sürecin önemli bir parçasıdır. Bu yeni kayıtların hizmet alanların özelliklerini içermesine ve sonraki süreçte ihtilaf doğurmamasına dikkat edilmesi önemlidir.
- Sosyal hizmet uzmanları, afet sonrası süreçte ihtiyaç duyulması halinde klinik ilişkiler kurabilmektedirler. Klinik ilişkinin tesis edilme sürecinde sosyal hizmet uzmanlarının yeterli olmaları önem arz etmektedir. Klinik ilişkinin sınırlarının iyi çizilmesi, bu sınırların hizmet alana bildirilmesi ve süreç boyunca nelerin yapılacağını net olarak ifade edilmesi önemlidir. Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanlarına yönelik hiçbir ihmal ve istismar eğilimi içinde olmamalı ve uzak durmalıdırlar.
- Sosyal hizmet uzmanları, afet sonrası ulaştıkları bölgede hizmet alanlarla kuracakları ilk temaslarda fizikseliği belli ölçüde kullanabilirler. Bu fiziksel temaslara, afetten etkilenmiş hizmet alanların duygusal ihtiyaçlarına akut cevaplar olabilir. Ancak bu temaslara sınırlı aşmaması gerekmektedir. Kültürel olarak temas şekillerinin farklı anlamlar barındırabileceği düşünülmeli, hizmet alanı incitebilecek temaslardan kaçınılmalı ve genel olarak sözlü iletişim tercih edilmelidir.
- Sosyal hizmet uzmanları, afetlerden etkilenmiş hizmet alanları rahatsız edebilecek her türlü cinsellik barındıran davranıştan kaçınılmalıdırlar. Afet sonrası duygusal ihtiyacı olan hizmet alanlara yönelik sergilenecek samimi davranışların istismar içermemesi gerekmektedir. Sosyal hizmet uzmanları, bireyleri rahatsız edecek söylem, jest ve mimikleri kullanmamalıdırlar. Cinsel taciz, hiçbir koşul ve durumda kabul edilebilir olmadığı gibi afet bölgeleri için de kabul edilebilir değildir.
- Sosyal hizmet uzmanlarının afetzedelerle kuracakları ilişkiler, onların onuru ve değerini korumalı, aşağılama ve damgalamadan uzak olmalıdır.
- Sosyal hizmet uzmanları, profesyonel meslek elemanları ve belirli kurumların temsilcileri olarak çalışma yürütmektedirler. Kurumlara bağlı olmadan da faaliyet gösterebilen sosyal hizmet uzmanları, özellikle afet sonrası süreçte bu kimliklerini ön plana çıkarabilirler. Afet sonrası yaşanan sosyal ve ekonomik yıkım, ödemelerin aksamasına sebep olabileceğinden

profesyonel kimliğin ön planda tutulması sosyal hizmet uzmanları üzerinde motivasyon kaybı yaşanmasına sebep olabilir. Bu sebeple sunulacak hizmetlerin ücretten bağımsız bir anlayışla sunulması, elde edilecek olumlu sonuçları artıracaktır. Sosyal hizmet uzmanları tabii ki ücrete ihtiyaç duymaktadır ancak bunu öncelemek, afet sonrası tablo için iyileştirici bir etki yaratmayacaktır.

- Sosyal hizmet uzmanları, afetlerde hizmet alanların kendi kaderlerini tayin haklarını gözetmeli, zayıflayan karar mekanizmalarını güçlendirmek için çalışmalar yürütmelidirler. Sosyal hizmet uzmanları, afetlerde hizmet alanların hizmetlerden yararlanma süreçlerinde mağdur olmamalarını sağlamak için savunucu rollerini kullanmalıdırlar. Bu, hizmetlerin dağıtımında etik hususların korunmasına dair önemli bir sorumluluktur.
- Sosyal hizmet uzmanları, afet bölgelerinde terapötik ilişkiler de kurabilmektedirler. Bir terapi sürecine başlandıysa bunun gerekli koşullar sağlanmadan sonlandırılmaması ya da başka bir uzmana yönlendirilmemesi önemlidir. Afet sonrası psiko-duygusal ihtiyaç halinde olan afetlerde hizmet alanlara yönelik süreğen hizmetlerin planlanması ve uygulanması sosyal hizmet uzmanları için asli sorumluluklardan biridir.
- Afet bölgelerinde çalışmalar yürüten sosyal hizmet uzmanları, konuya ilişkin yardım sunan tüm kurum ve profesyonellere dair bilgilere önceden sahip olmalıdırlar. Terapötik sürece başladıkları afetlerde hizmet alanları, gerekli mercilere yönlendirmeye hazır olmalıdırlar. Sosyal hizmet uzmanları, hizmet alanların iyilik hallerini sağlamak ve sürdürmek için herhangi bir yanlış yönlendirmeden uzak durmalıdırlar.
- Sosyal hizmet uzmanları, afet bölgeleri gibi olağandışı çalışma alanlarında uygulamalar yürütürken bunları olabildiğince kısa ve çözüm odaklı planlamalıdırlar. Hizmetlerin hem kendileri hem de afetlerde hizmet alanlar tarafından erken ve istenmeden sonlandırılma ihtimali, kısa ve çözüm odaklı uygulamaları zorunlu kılmaktadır. Ayrıca afetlerde depremzedelerin içinde buldukları ruh hallerine yönelik çalışmalar yürütmek, onları isteksiz olacakları uygulamalara maruz bırakmamak ve sürecin içinde tutmak, sosyal hizmet uzmanları için unutulmaması gereken hususlardır. Başarılı ve zamanlı sonlandırmalar, afetlerde bireylerin içinde buldukları zorlu koşullardan uzaklaşmasını ve iyileşmenin başlangıcını sağlayabilecektir.

Kaynakça

Aacharya, R. P., Tiwari, S. ve Shrestha, T. M. (2017). Ethics in humanitarian services: report on the earthquake in Nepal. *Indian Journal of Medical Ethics*, 2(1), 25-29.

Adams, R. (2003). *Social Work and Empowerment* (3. Ed.). Palgrave Macmillan.

- Akabayashi, A. ve Hayashi, Y. (2012). Mandatory evacuation of residents during the Fukushima nuclear disaster: an ethical analysis. *Journal of Public Health*, 34(3), 348-351. <https://doi.org/10.1093/pubmed/fdr114>
- Bauwens, J. ve Naturale, A. (2017). The role of social work in the aftermath of disasters and traumatic events. *Clinical Social Work Journal*, 45, 99-101. <https://doi.org/10.1007/s10615-017-0623-8>
- Berkman, C. S., Turner, S. G., Cooper, M., Polnerow, D. ve Swartz, M. (2000). Sexual contact with clients: Assessment of social workers' attitudes and educational preparation. *Social Work*, 45(3), 223-235. <https://doi.org/10.1093/sw/45.3.223>
- Bliss, D. L. ve Meehan, J. (2008). Blueprint for creating a social work-centered disaster relief initiative. *Journal of Social Service Research*, 34(3), 73-85. <https://doi.org/10.1080/01488370802086401>
- Breton, M. (1994). On the meaning of empowerment and empowerment-oriented social work practice. *Social Work With Groups*, 17(3), 23-37. https://doi.org/10.1300/J009v17n03_03
- Canda, E. R., Nakashima, M. ve Furman, L. D. (2004). Ethical considerations about spirituality in social work: Insights from a national qualitative survey. *Families in Society*, 85(1), 27-35. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.256>
- Cevizci, A. (2012). *Felsefeye giriş*. Say Yayınları.
- Civaner, M. M., Vatansever, K. ve Pala, K. (2017). Ethical problems in an era where disasters have become a part of daily life: A qualitative study of healthcare workers in Turkey. *PLoS one*, 12(3), e0174162. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0174162>
- Collingridge, M., Miller, S. ve Bowles, W. (2001). Privacy and confidentiality in social work. *Australian Social Work*, 54(2), 3-13. <https://doi.org/10.1080/03124070108414319>
- Collogan, L. K., Tuma, F., Dolan-Sewell, R., Borja, S. ve Fleischman, A. R. (2004). Ethical issues pertaining to research in the aftermath of disaster. *Journal of Traumatic Stress*, 17, 363-372. <https://doi.org/10.1023/B:JOTS.0000048949.43570.6a>
- Commers, M. J., Morival, M. ve Devries, M. W. (2014). Toward best-practice post-disaster mental health promotion for children: Sri Lanka. *Health Promotion International*, 29(1), 165-170. <https://doi.org/10.1093/heapro/das047>
- Cooper, L., Briggs, L. ve Bagshaw, S. (2018). Postdisaster counselling: Personal, professional, and ethical issues. *Australian Social Work*, 71(4), 430-443. <https://doi.org/10.1080/0312407X.2018.1492622>

- Das, A. (2020). Social work, disasters and communities—challenging the boundaries of the profession. *The British Journal of Social Work*, 50(8), 2452-2465. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaa214>
- Dominelli, L. ve Ioakimidis, V. (2015). Social work on the frontline in addressing disasters, social problems and marginalization. *International Social Work*, 58(1), 3-6. <https://doi.org/10.1177/0020872814561402>
- Ellis, K. (2007). Direct payments and social work practice: The significance of ‘street-level bureaucracy’ in determining eligibility. *British Journal of Social Work*, 37(3), 405-422. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcm013>
- Ezell, M. (1994). Advocacy practice of social workers. *Families in Society*, 75(1), 36-46. <https://doi.org/10.1177/104438949407500104>
- Fortune, A. E., Pearlingi, B. ve Rochelle, C. D. (1992). Reactions to termination of individual treatment. *Social Work*, 37(2), 171-178. <https://doi.org/10.1093/sw/37.2.171>
- Freddolino, P. P., Moxley, D. P. ve Hyduk, C. A. (2004). A differential model of advocacy in social work practice. *Families in Society*, 85(1), 119-128. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.241>
- Geale, K. S. (2012). The ethics of disaster management. *Disaster Prevention and Management: an International Journal*, 21(4), 445-462. <https://doi.org/10.1108/09653561211256152>
- Gelman, S. R. (1992). Risk management through client access to case records. *Social Work*, 37(1), 73-79. <https://doi.org/10.1093/sw/37.1.73>
- González, P. A., ve Gan, R. K. (2024). The evolution of humanitarian aid in disasters: Ethical implications and future challenges. *Philosophies*, 9(3), 62-72. <https://doi.org/10.3390/philosophies9030062>
- Gutheil, I. A. (1993). Rituals and termination procedures. *Smith College Studies in Social Work*, 63(2), 163-176. <https://doi.org/10.1080/00377319309517384>
- Harris, S. (2006). Disasters and dilemmas: aid agency recruitment and HRD in post-tsunami Sri Lanka. *Human Resource Development International*, 9(2), 291-298. <https://doi.org/10.1080/13678860500522876>
- Have, H. (2018). Disasters, vulnerability and human rights. D. P. O’Mathuna, V. Dranseika ve B. Gordijn (Ed.). *Disasters: Core concepts and ethical theories* içinde (ss. 157-174). Springer.
- Hossain, M. A. (2012). Community participation in disaster management: role of social work to enhance participation. *Antrocom Online Journal of Anthropology*, 9, 159-171. https://web.archive.org/web/20180422072225id_/http://www.antrocom.net/upload/sub/antrocom/090113/16-Antrocom.pdf

- Hunt, M., Pal, N. E., Schwartz, L. ve O'Mathúna, D. (2018). Ethical challenges in the provision of mental health services for children and families during disasters. *Current Psychiatry Reports*, 20, 1-10. <https://doi.org/10.1007/s11920-018-0917-8>
- International Committee of the Red Cross (1996). *Code of conduct for the international red cross and red crescent movement and ngos in disaster relief*. Erişim adresi: <http://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/code-of-conduct-290296.htm>.
- Javadian, R. (2007). Social work responses to earthquake disasters: A social work intervention in Bam, Iran. *International Social Work*, 50(3), 334-346. <https://doi.org/10.1177/0020872807076047>
- Jang, L. J. ve LaMendola, W. F. (2007). Social work in natural disasters: The case of spirituality and post-traumatic growth. *Advances in Social Work*, 8(2), 305-316. <https://doi.org/10.18060/208>
- Joshi, P. T., Dalton, M. E. ve O'donnell, D. A. (2008). Ethical issues in local, national, and international disaster psychiatry. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 17(1), 165-185. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2007.07.010>
- Khaji, A., Larijani, B., Ghodsi, S. M., Mohagheghi, M. A., Khankeh, H. R., Saadat, S., & Tabatabaei, S. M. (2019). Ethical considerations for living in temporary shelters (ie, camps) following a natural disaster. *Archives of Bone and Joint Surgery*, 7(5), 445-452.
- Ku, H. B., Ip, D. ve Xiong, Y. G. (2009). Social work in disaster intervention: Accounts from the grounds of Sichuan. *China Journal of Social Work*, 2(3), 145-149. <https://doi.org/10.1080/17525090903211408>
- La Cour, A. ve Højlund, H. (2008). Voluntary social work as a paradox. *Acta Sociologica*, 51(1), 41-54. <https://doi.org/10.1177/0001699307086817>
- Lateef, F. (2011). Ethical issues in disasters. *Prehospital and Disaster Medicine*, 26(4), 289-292. <https://doi.org/10.1017/S1049023X1100642X>
- Lin, J. Y. ve Anderson-Shaw, L. (2009). Rationing of resources: Ethical issues in disasters and epidemic situations. *Prehospital Disasters Medicine*, 24(3), 215-221. <https://doi.org/10.1017/S1049023X00061331>
- Lusk, M., Terrazas, S. ve Salcido, R. (2017). Critical cultural competence in social work supervision. *Human Service Organizations: Management, Leadership & Governance*, 41(5), 464-476. <https://doi.org/10.1080/23303131.2017.1313801>
- Mariaselvam, S. ve Gopichandran, V. (2016). The Chennai floods of 2015: Urgent need for ethical disaster management guidelines. *Indian Journal of Medical Ethics*, 1(2), 91-95. <https://doi.org/10.20529/IJME.2016.025>

- Mathbor, G. M. (2007). Enhancement of community preparedness for natural disasters: The role of social work in building social capital for sustainable disaster relief and management. *International Social Work*, 50(3), 357-369. <https://doi.org/10.1177/0020872807076049>
- Maypole, D. E. (1986). Sexual harassment of social workers at work: Injustice within?. *Social Work*, 31(1), 29-34. <https://doi.org/10.1093/sw/31.1.29>
- McGee, R. W. (2008). An economic and ethical analysis of the Katrina disaster. *International Journal of Social Economics*, 35(7), 546-557.
- Mhlanga, C., Muzingili, T. ve Mpambela, M. (2019). Natural disasters in Zimbabwe: The primer for social work intervention. *African Journal of Social Work*, 9(1), 46-54. <https://www.ajol.info/index.php/ajsw/article/view/184232>
- Mittendorf, S. H. ve Schroeder, J. (2004). Boundaries in social work: The ethical dilemma of social worker-client sexual relationships. *Journal of Social Work Values and Ethics*, 1(1), 2-9. [10.55521/10-001-100](https://doi.org/10.55521/10-001-100)
- Moreno, J. ve Shaw, D. (2018). Women's empowerment following disaster: a longitudinal study of social change. *Natural Hazards*, 92, 205-224. <https://doi.org/10.1007/s11069-018-3204-4>
- Morgenshtern, M. ve Yu, N. (2020). Who owns the case record? Client access to case records in Canadian social work practice. *International Social Work*, 63(3), 337-350. <https://doi.org/10.1177/0020872818790690>
- Moylan, C. A. ve Wood, L. (2016). Sexual harassment in social work field placements: Prevalence and characteristics. *Affilia*, 31(4), 405-417. <https://doi.org/10.1177/0886109916644643>
- National Association of Social Workers. (2021). *Code of Ethics of National Association of Social Workers*. NASW.
- Nhamo, G. ve Chikodzi, D. (2021). *Cyclones in southern Africa*. Springer.
- Nikku, B. R. (2015). Living through and responding to disasters: Multiple roles for social work. *Social Work Education*, 34(6), 601-606. <https://doi.org/10.1080/02615479.2015.1090942>
- O'Reilly, A. ve Garrett, P. M. (2019). 'Playing the Game?': The sexual harassment of female social workers across professional workspaces. *International Social Work*, 62(1), 105-118. <https://doi.org/10.1177/0020872817706410>
- Palmer, N. ve Kaufman, M. (2003). The ethics of informed consent: Implications for multicultural practice. *Journal of Ethnic and Cultural Diversity in Social Work*, 12(1), 1-26. https://doi.org/10.1300/J051v12n01_01

- Peters, K. M., Sadler, G., Miller, E. ve Radovic, A. (2018). An electronic referral and social work protocol to improve access to mental health services. *Pediatrics*, 142(5), 1-10. <https://doi.org/10.1542/peds.2017-2417>
- Pyles, L. (2007). Community organizing for post-disaster social development: Locating social work. *International Social Work*, 50(3), 321-333. <https://doi.org/10.1177/0020872807076044>
- Rapeli, M. (2017). The role of social work in disaster management in Finland. *Jyväskylä Studies Education, Psychology and Social Research*, (596), 19-30. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7227-1>
- Reamer, F. G. (1987). Informed consent in social work. *Social Work*, 32(5), 425-429. <https://doi.org/10.1093/sw/32.5.425>
- Reamer, F. G. (2013). Social work in a digital age: Ethical and risk management challenges. *Social Work*, 58(2), 163-172. <https://doi.org/10.1093/sw/swt003>
- Reamer, F. (2018). *Sosyal Hizmet Etiği ve Değerleri* (Çev. Ed.: Hakan Acar). Nika Yayınevi.
- Satkoske, V. B., Kappel, D. A. ve DeVita, M. A. (2019). Disaster ethics: shifting priorities in an unstable and dangerous environment. *Critical Care Clinics*, 35(4), 717-725. <https://doi.org/10.1016/j.ccc.2019.06.006>
- Sim, T. ve He, M. (2024). Social work competence in disaster management: An integrative review. *European Journal of Social Work*, 27(1), 83-95. <https://doi.org/10.1080/13691457.2022.2092455>
- Simmons, C. S., Diaz, L., Jackson, V. ve Takahashi, R. (2008). NASW cultural competence indicators: A new tool for the social work profession. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work*, 17(1), 4-20. 10.1080/15313200801904869
- Soliman, H. H. ve Rogge, M. E. (2002). Ethical considerations in disaster services: A social work perspective. *Electron. Journal of Social Work*, 1, 1-21. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=7c3069afc4eb4303131fb747907562d73aab781c>
- Sosin, M. ve Caulum, S. (1983). Advocacy: A conceptualization for social work practice. *Social Work*, 28(1), 12-17. <https://doi.org/10.1093/sw/28.1.12>
- Van Voorhis, R. M. ve Hostetter, C. (2006). The impact of MSW education on social worker empowerment and commitment to client empowerment through social justice advocacy. *Journal of Social Work Education*, 42(1), 105-121. <https://doi.org/10.5175/JSWE.2006.200303147>
- Wu, H., Peek, L., Mathews, M. C. ve Mattson, N. (2022). Cultural competence for hazards and disaster researchers: Framework and training module. *Natural Hazards Review*, 23, 1-6.

Yanay, U. ve Benjamin, S. (2005). The role of social workers in disasters: The Jerusalem experience. *International Social Work*, 48(3), 263-276.
<https://doi.org/10.1177/0020872805051704>

Zakour, M. J. ve Harrell, E. B. (2003). Access to disaster services: Social work interventions for vulnerable populations. *Journal of Social Service Research*, 30(2), 27-54.
https://doi.org/10.1300/J079v30n02_03

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Toplumsal Politika Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.